

Maija Grizāne (Daugavpils Universitāte)
LATGALES VECTICĪBŅIEKU KULTŪRAS MANTOJUMA SAGLABĀŠANA
UN ATTĪSTĪBA 20. GADSIMTA 20.–30. GADOS

Atslēgas vārdi: *Latgales vecticībnieki, kultūras mantojums, Latvijas brīvvalsts.*

Vecticībnieku kopiena ir kļuvusi par neatņemamu Latgales iedzīvotāju daļu, kurai izdevies saglabāt savu etnisko, reliģijas un kultūras savdabību, neraugoties uz visai skarbiem vēstures notikumiem. Latvijas Republikas neatkarība veicināja vecticībnieku aktivitātes pieaugumu un uzplaukumu visās dzīves jomās: politikā, ekonomikā, reliģijā un kultūrā. Īpašas rūpes vecticībniekiem sagādāja sava kultūras mantojuma – gan materiālā, gan garīgā – atjaunošana.

Pirmkārt, bija jāveido vecticībnieku pārstāvniecības orgāni, kuri nodrošinātu saikni starp valsti un vietējām draudzēm. Rēzeknes vecticībnieku Kapu draudzes padome 1920. gada 4. novembrī organizēja Pirmo Latvijas vecticībnieku kongresu, kura darbības rezultātā tika dibināta Centrālā komiteja Latvijas vecticībnieku lietās. Kongresi notika regulāri, to laikā apsprieda galvenās vecticības aktualitātes. 1928. gadā, izveidojoties Latvijas vecticībnieku konferenču un kongresu padomei, Latgalē darbu sāka divas vecticībnieku iekšējās pārvaldes institūcijas.

Otrkārt, Latgales vecticībniekiem bija jāremontē vai jāceļ no jauna Krievijas impērijas laikā izpostītie un slēgtie dievnami, apzinot tiem raksturīgus arhitektūras risinājumus un tradīcijas. Vecticībnieku dievnamu atjaunošana un celšana kļuva ne tikai par pašu vietējo draudžu problēmu, bet arī par valsts reliģisko iestāžu pabalstu sadales jautājumu.

Treškārt, bija jāpapildina trūkstošo reliģisko priekšmetu un pēc vecticības tradīcijām rakstīto ikonu klāsts. Jautājuma risināšanā iesaistījās gan Latvijas diplomāti, atgūstot no Krievijas kādreiz izvestus reliģiskus priekšmetus, gan paši vecticībnieki, dibinot ikonu rakstniecības un apmācības darbnīcas.

Ceturtkārt, bija jāveido vecticībnieku reliģiskās izglītības sistēma, iekļaujot to Latvijas valsts izglītības sistēmā. Šī jautājuma aktualizēšana atklāja skolotāju, latviešu valodas zināšanu, kā arī vecticībnieku reliģijas mācību grāmatu trūkumu. Tas veicināja tādu izglītojošu izdevumu sagatavošanu kā gada kalendāri, reliģijas mācību grāmatas, baznīcslāvu ābece, ikdienas lūgšanu grāmatas u. c.

Piektkārt, bija jāturpina savas identitātes apzināšana un pielāgošanās jauniem apkārtnējiem apstākļiem: vecticībnieki bija kļuvuši ne tikai par savdabīgas reliģijas sekotājiem un glabātājiem, bet arī par krievu kultūras nesējiem latviešu kultūras kontekstā, kas rosināja vecticībnieku līderus organizēt pasākumus ar izglītojošu raksturu gan par krievu laicīgo kultūru, gan par vecticībnieku reliģiskajām tradīcijām.

Kopumā jāatzīmē, ka Latgales vecticībnieku kultūras mantojuma saglabāšana un attīstība 20. gadsimta 20.–30. gados ietvēra sevī dažāda veida pasākumus vietējo draudžu un valsts līmenī.